

podle dokladů dvojí historii. Tygr, který byl podle vývozního povolení exportován v roce 2007 do Pákistánu, byl podle chovatele o dva roky později vyvezen do Rumunska: tentýž jedinec byl podle registračního listu v roce 2015 odhlášen z chovu v ČR jako uhynulý.

K možným machinacím přispívá skutečnost, že fyzický odečet mikročipů, kterými jsou tygři v chovech většinou individuálně označeni, je u nekontaktních zvířat prakticky neproveditelný bez celkové anestezie zvířete. Navíc pro kontrolu identity tygrů lze jen obtížně použít fotografie. S ohledem na nesrovnalosti v dokumentech, velký pohyb zvířat a problematičnost kontroly individuálního značení zůstává otázkou, zda se skutečně jedná o tygry, k nimž byly doklady vydány, anebo zda jsou na dané doklady chování zcela jiní jedinci.

Provedená šetření odhalila také velmi podivnou vysokou úmrtnost tygrů chovaných v České republice v zajetí mimo zoologické zahrady. Normální doba dožití tygrů v zajetí se při dobré péči pohybuje v rozmezí 15–20 let, zatímco tygři v privátních chovech v ČR vykazují nejvyšší mortalitu kolem pátého roku, kdy by mladá zvířata měla být v plné síle. Vysoká mortalita svědčí buď o naprosto nevhodných podmínkách chovu, obrovské genetické zátěži zvířat např. vlivem inbreedingu (příbuzenská plemenitba využívaná k cílené selekci na bílou či zlatou barvu), nebo o možnosti záměrného zabíjení tygrů pro nelegální obchod. Nakládání s mrtvými těly bohužel není v ČR legislativně řádně upraveno, což nahrává možnosti, že kadávery jsou nelegálně zpracovávány pro výrobu nejrůznějších tygřích produktů.

Podle záznamů bylo v letech 2015–2017 prodáno z/do ČR v rámci EU 71 tygrů. V letech 2006–2017 bylo z ČR do zemí mimo EU exportováno 57 tygrů. Jednalo se mj. o vývozy do Vietnamu a Thajska do zařízení, která sice bývají navenek prezentována jako ochrannářská či jako zoologické zahrady, ale existují věrohodné informace o jejich napojení na nelegální obchod či důvodná podezření na nelegální činnost.

Na základě výše uvedených podezření podala ČIŽP v říjnu 2016 trestní oznámení a předala veškeré informace Celní správě jako orgánu činnému v trestním řízení. Trvalo více než rok, než se podařilo získat dostatečné množství informací ukazujících, že na území ČR skutečně operuje organizovaná skupina, která se zabývá zabíjením tygrů a výrobou a distribucí produktů z uvedených vel-

Členové organizované skupiny připravovali ze zabitých tygrů i tzv. masox a další produkty. Foto Policie ČR

kých koček např. vývarů, tygřího vína apod. Další rok si pak vyžádalo rozkrývání a dokumentování její činnosti. Řetězec zahrnoval jak chovatele tygrů, tak zprostředkovatele, zpracovatele/preparátora a vietnamského překupníka s navazující klientelou. Zjištěná cena tygřího masoxu dosahovala asi 1 500 Kč/g, za kůži byli zájemci ochotni zaplatit 60 000 až 100 000 Kč a cena jednoho drápu činila 2 500 Kč. Z jednoho zabitého tygra je přitom možné vyrobit až 10 kg masoxu (Říhová 2018).

Současný stav problému a jak se s ním rozumným způsobem vypořádat

Nikdy v historii nebylo na ochranu jediného druhu vynaloženo více finančních prostředků, a to jak státních, tak nevládních, nebylo zapojeno více lidí ani nebyla získána větší politická podpora, než je tomu v případě tygra (GTIS 2011).

Je zřejmé, že nelegální obchod s tygry bude rozsáhlejší, než se původně myslelo. Zásadní je zjištění, že se neodehrává pouze v Asii, ale je skrytě rozšířen i v Evropě. Přitom se neobchoduje pouze s kůžemi, drápy, zuby a kostmi, ale i s hůře rozeznatelnými typy zboží, jako jsou vývary, pasty či prášek. Podle zjištění z vyšetřování v ČR mohou tygři chovaní v zajetí představovat významný zdroj suroviny pro černý trh. Příslušníci vietnamské komunity vykupují od soukromých chovatelů tygry, přičemž opracované kosti a tygří masox se spotřebovávají jednak v EU, jednak je kurýři nelegálně přepravují letecky v zavazadlech do Vietnamu či jiných asijských zemí. Potvrzuje se, že pokud se s tygry chovanými mimo zoologické zahrady a vý-

robky z nich obchoduje na černém trhu, rozšiřuje se poptávka a zvyšuje počet spotřebitelů (Bale 2018, CITES 2018a).

Proto by měl být obchod s tygry, jedince odchované v lidské péči nevyjímaje, výrazně omezen a měla by být zavedena přísnější pravidla pro podmínky a účel soukromého chovu a požadavků na jejich provozovatele. V tomto duchu ostatně hovoří i aktualizovaná rezoluce, přijatá na 17. zasedání konference smluvních stran CITES v Johannesburgu na přelomu září a října 2016 (CITES 2017). Kontaktní chov, mazlení s mláďaty, záměrná nadprodukce mláďat, legální lov uměle odchovaných zvířat na farmách a jakékoli další komerční využívání velkých šelem by měly být ve všech smluvních stranách CITES zakázány, protože jsou zcela proti smyslu ochrany ohrožených druhů. 26. července 2018 oznámil ministr životního prostředí Richard Brabec zákaz exportu tygrů z ČR mimo EU (MŽP 2018, CITES 2018b). Pouze zařízení typu licencovaných a důvěryhodných zoologických zahrad nebo primárně vědeckých institucí mohou být zárukou, že se exempláře tygrů nedostanou na černý trh, kde by stimulovaly další poptávku po produktech z nich získávaných. V tomto duchu vydala AOPK ČR jako vědecký orgán CITES v listopadu 2018 doporučení omezit až na výše uvedené situace vývoz živých i neživých exemplářů tygra z České republiky do zahraničí.

Seznam použitých podkladů je připojen k webové verzi článku na www.casopis.ochranaprirody.cz

Opomíjený soubor grafik z Moravského krasu

Petr Zajíček

První vyobrazení Moravského krasu začala vznikat od poloviny 18. století. V dalších desetiletích, zvláště v období romantismu, maleb, kreseb či grafik přibývalo. Nejoblíbenějším motivem umělců byla propast Macocha, ale i Býčí

skála, Kostelík a další. Koncem druhé poloviny 19. století začala tvorbu malířů a grafiků střídát fotografie. Přesto i později byla vytvořena krásná umělecká díla, a to jak z povrchu, tak i z podzemí Moravského krasu.

František Václav Süsser – Vodní plavba v Punkevních jeskyních. Archiv Petra Zajíčka

Z pozdějších uměleckých děl, zobrazujících Moravský kras, patří k nejvýznamnějším olejomalby Otakara Kubína, který je vytvořil během Absolonovy expedice na dno Macochy roku 1905. V roce 1922 vznikl soubor sedmi grafických děl z Moravského krasu, které pak postupně upadly v zapomnění a patrně nebyly ani připomenuty v publikacích, a to jak o samotné krasové oblasti, tak ani výtvarném umění. Grafické listy vytvořil malíř, kreslíř a grafik František Václav Süsser (1890–1956). Byl původem Rakušan, od roku 1918 pobýval v Brně. Nejdříve učil na keramické škole ve Znojmě, později na Vyšší průmyslové škole textilní v Brně. V letech 1924–1950 byl pak profesorem na Škole uměleckých řemesel v Brně. Jeho soubor litografií se stal součástí málo známé útlé publikace Moravský kras, ve které doprovodný text napsal Adolf Veselý. Jeho slova jsou spíše vzletná a poetická: „Punkva vytéká z podzemí do Pustého žlebu a jakoby si uvolnila dlouho zadržovaný dech a hlas: Zurčí si vesele a čiperně skáče přes kameny.“ Veselý v textu vyzdvihuje význam umění spojeného s přírodními hodnotami a v závěru textu vybízí další tvůrce k činnosti: „Fotografická čočka byla zatím jediná, která hleděla na nádheru Moravského krasu

a fotografická plotna, která je trvale zachycovala a zprostředkovala světu. Pravý div stane se, až se na krásy Moravského krasu zadívají oči umělce výtvarníka. Poklady, rovnocenné pokladům skutečným, budou jimi vyneseny na povrch a na světlo. Litografické album akademického malíře Frant. Süssera zahajuje umělecké dobývání Moravského krasu. Zde je cesta! Cesta je uvolněna. Následovníkům radostný pozdrav!“ Grafiky, které jsou do publikace vlepeny, zobrazují: skalní bránu nad Punkevními jeskyněmi, závěrovou stěnu Rudického propadání, pohled ze dna propasti Macochy, vodní plavbu v Punkevních jeskyních, krápníkovou výzdobu Masarykova domu Punkevních j., dóm u Anděla v Punkevních jeskyních a detail Čarodějnice v jeskyni Kateřinské. Vlepené grafiky nejsou autorem podepsány a mají natištěné popisky toho, co zobrazují.

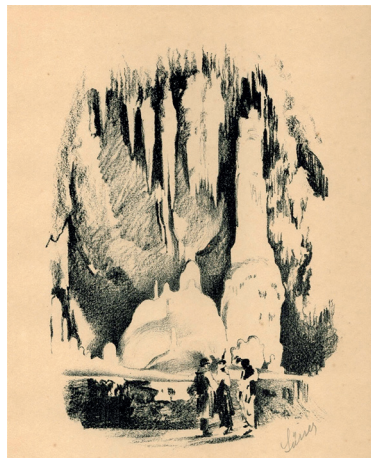
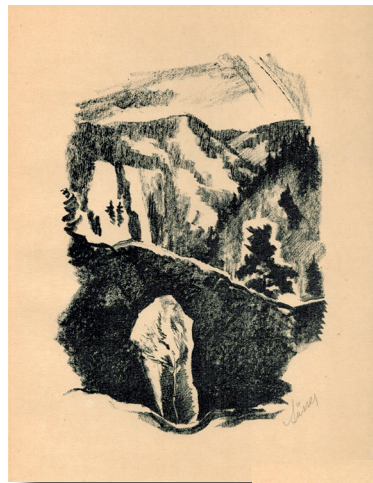
V době, kdy Süsser dílo vytvořil, však vznikly i soubory těchto sedmi grafik v neznámém nákladu, které byly autorem podepsány a neměly natištěné popisky. Jednalo se patrně o sady sběratelské, a ukázky otištěné v tomto článku jsou právě z exempláře tohoto jednoho souboru.

ru. Snad nejkrásnějším vyobrazením je průhled ze dna Macochy. Stylizované postavy 20. let, Absolonův žebřík z dolního můstku; pohled jako z obrazového pole objektivu typu „rybí oko“. Ani další grafiky nezaostávají svojí estetikou a vypovídající hodnotou. Člun na podzemní Punkvě či Masarykův dóm – opět s postavami. Místo, které bylo objeveno teprve dva roky před vznikem výtvarného díla. Krásně zachycená je také partie Punkevních jeskyní zvaná „U Anděla“. Útvar Čarodějnice v Kateřinské jeskyni vystihl malíř jen pár tahy. I dvě grafiky exteriéru Moravského krasu jsou mimořádně zdařilé a estetické.

Je překvapující, kolik historických dokladů a dokumentů se po mnoha letech opět vynořuje. V knihovnách, archivech i soukromých sbírkách jsou stále uloženy opomíjené skvosty, které přinášejí oživení a mnohdy nové poznatky z naší největší a nejvýznamnější krasové oblasti.

Literatura:

SÜSSER, František Václav, VESELÝ, Adolf. *Moravský kras*. Brno: Bilík, [1922].

Moravský kras na grafikách Františka Václava Süssera. Archiv Petra Zajíčka

Šedesátiletá historie organizace státní ochrany přírody v České republice

Pavel Pešout

Loňský tzv. osmičkový rok byl významný nejen z důvodu hned několika výročí důležitých pro českou státnost, ale též pro ochranu přírody. Založení našich nejstarších pralesních rezervací Žofínského (1838) a Boubínského pralesa (1858) jsme si připomněli „Rokem českých pralesů“⁽¹⁾. V jejich stínu pak poněkud zůstalo výročí ustavení první tuzemské odborné

státní instituce pro ochranu přírody v r. 1958. Tuto událost bychom si však měli připomínat nejen pro odvedenou práci v nesnadném období. Celková připravenost tehdejších institucí v ochraně přírody totiž pomohla po r. 1989 k prosazení razantních změn v životním prostředí a konstituování moderní legislativy a řízení ochrany přírody v České republice.

Kolektiv pracovníků SÚPPOP v průvodu 19. 11. 1989. Foto Dana Turoňová

